

Verslag gespreksronde 1 met Lenny Putman als inleider en Marianne Zuur als gespreksleider / transitiemaker

Inleiding: U16 wordt een RES van 16 gemeenten, 4 waterschappen en de provincie. Ze zijn begonnen met een energie analyse. Nu wordt het proces ontworpen. Vraag: wie betrek ik wanneer? Wanneer en hoe zou jij - gespreksgenoot – betrokken willen worden? Nu zijn de publieke stakeholders betrokken en op diens verzoek Stedin, die delen informatie maar beslissen niet mee.

De energie analyse is openbaar gemaakt en ligt nu ter goedkeuring voor aan gemeenteraden e.d. Er wordt gewerkt aan een startnotitie. De RES gaat over energie in koppeling met woningbouw, mobiliteit, utiliteitsbouw, landschap, recreatie en toerisme... Het is een uitdaging om de tijdspaden van al deze thema's met eigen processen in elkaar te schuiven. Er ontstaat een 'voor wat, hoort wat' sfeer.

Focus is ook een punt van aandacht: in deze regio neemt mobiliteit de helft van de energievraag in. Nemen we dat ook mee, of focussen we op een energieneutraal gebouwde omgeving?

Er wordt gewerkt aan verdienmodellen tussen stad en ommeland. Zijn zij bereid wat voor elkaar te betekenen?

In de voorstelronde en tijdens de Q&A's komt het volgende aan de orde.

- Zorg: een proces van 6 maanden is niet reëel.
- Positief verrast door concreetheid RES procedure.
- Zorg: netbeheerder betrokken maar projectontwikkelaars nog niet. Kan maken dat op basis van info netbeheerder er kansen en wensen worden uitgesloten omdat deze op basis van huidige en toekomstige netcapaciteit niet kunnen.
- Vraag: zon en wind zijn ~~locatiegeoriënteerd~~locatie georiënteerd, met vaak al grondcontracten. Hoe wil je daar in je RES mee omgaan? Advies: samen met coöperaties uitkomen en daar beleid op maken!
- Advies: de coöperaties moeten allang aan tafel zitten!
- Zorg: raadsleden nog niet bekend met RES. Het gaat allemaal veel te snel.
- Alle partijen die iets met energie doen aan tafel halen. We gaan 'anders' wonen, werken, recreëren. Slim om ook woningbouw te betrekken i.v.m. verdichting en woningnood.
- Advies: kijk nóg breder dan de ruimtelijke thema's: In de wijk spelen andere leidende thema's. Sluit aan bij wat er leeft en van daaruit kun je makkelijk doorstappen naar energie. Sociale vraagstukken bieden kansen: er is geld te besparen in zorg en welzijn wanneer je bewoners kunt betrekken en activeren in de wijk. Dat geeft meer sociale cohesie en dus meer veiligheid en welzijn (scheelt budget op escalaties) en schept nieuwe werkgelegenheid.
- Zorg: 35 twu WOL en 7 zon op daken red je niet met een rondje langs de velden alleen. Stick & carrot nodig. Met name benieuwd naar de wortel: hoe gaan we degenen die meer willen doen belonen?
- Platform (diepe) geothermie houdt zich bezig met diepe geothermie: 500 meter en dieper. Dus niet met WKO. Het platform is vertegenwoordiger van de sector. Geothermie kan 25% van de warmtevraag opvangen. Er wordt nu per regio preciezer onderzocht welk aanbod en welke locaties mogelijk zijn. Het platform wil een propositie inbrengen in de RES maar het huiswerk is nog niet af. Hoe hiermee om te gaan?
- Zorg: geothermie gaat pas werken als er een klant/afnemer is en een businesscase. Dan moet er een vergunning komen (aardwarmte is een delfstof volgens de Mijnbouwwet). Als gemeente of waterschap (waterwingebied) dat niet aandurft, is het fijn wanneer de RES escalatie biedt van provincie en vervolgens Rijk/EZK.
- Vraag: wie betrek je waarbij en wanneer? Hoe betrek je burgers? De gemiddelde burger? De middengroepen? Als er een persoonlijk belang is, komen ze wel? Lenny heeft positieve ervaringen en is dus optimistischer. Ze geeft het voorbeeld van een spelvorm in een casus met zonneweiden in een natura 200 gebied, en een casus met jongeren in De Bilt via hun

eigen kanalen: swipocratie. Punten halen, winnen, competitie en plezier zijn succesfactoren.

- Advies: hou je blik open voor toekomstige opties en richt de RES hier ook op in. Zet niet alles vast. Sluit aan bij renovatiemomenten.
- Advies: vergeet de links tussen warmte en elektriciteit niet: een all electric oplossing voor warmte geeft een grotere elektriciteitsvraag.
- Advies: besparen als thema!
- Advies: vertel in je RES proces ook duidelijk waar de RES niet over gaat: vliegen, industrie, landbouw - of neem het wel (al dan niet informeel/optoneel) mee, het heeft immers een grote impact op klimaatadaptatie en een groot ruimtelijk beslag, en mogelijk ook koppelkansen...

Er komt een voorbeeld op tafel van het UMC dat een grote stoomvraag heeft. Het UMC kan baat hebben bij geothermie. Vervolgens een ander voorbeeld van het EMC dat hier de transitie heeft ondergaan en die vraag niet meer heeft. Het uitwisselen van kennis wordt als nuttig ervaren. Doen de ziekenhuizen dat zelf ook?

Het waterwingebied is een serieus punt van zorg i.v.m. de dreigende (drink)waterschaarste met de door klimaatverandering te droge zomers.

Verslag gespreksronde 2 met Ruud Schuurs en Anne Mmarieke Schwenke als inleiders / begeleider pilots en Marianne Zuur als gespreksleider / transitie maker

5 Pilots RES - lessen uit de monitoring

Inleiding

Ruud Schuurs

5 RESsen, 1 jaar lang gevolgd, meegekeken: wat gebeurt waarom en wat zijn de lessen?

De regio's verschillen dus een eenduidige werkwijze kan niet. De bestuursculturen verschillen. Daar waar al samenwerking is, komt men eerder tot de inhoud en opschaling. E.g. Drechtsteden. Maar waar dat niet is, moet eerst samenwerking tot stand gebracht worden, e.g. Friesland. Het eerste halfjaar ging daar zitten in een akkoord op het proces. Het gesprek ging ook over urgentie en kennis.

Het taboe op wind doet ook veel. Evenals de opkomende weerstand tegen zon. Emoties spelen mee in het proces. Het is een uitdaging om het gedragen te krijgen!

Anne Mmarieke Schwenke

Dit leidt tot vragen voor dit gesprek:

1. Hoe komen we tot een gedragen bod?
Subvragen: met zoveel mogelijk stakeholders? Wie vertegenwoordigt wie? Hoe kom je tot vertegenwoordiging? Wie heeft mandaat? Wie vertegenwoordigt de burger?
2. Welk detailniveau kies je? Hoe concreter, hoe beter?

In de voorstelronde en tijdens de Q&A's komt het volgende aan de orde.

- Vraag Platform (diepe) geothermie: is de RES dan de opmaat voor gemeentelijke warmteplannen en opwek, en komt dat era? Of hoort dat erbij?
- Opmerking beleidsadviseur RESsen: er lopen ook veel bottom up initiatieven doorheen.
- Platform (diepe) geothermie houdt zich bezig met diepe geothermie: 500 meter en dieper. Dus niet met WKO. Platform is vertegenwoordiger van de sector. Er is een masterplan Aardwarmte gemaakt 2017. Geothermie speelt een grote rol in #vangaslos. Kan 50% van de warmte voor warmtenetten leveren, dat is dus 25% van de totale vervangingsopgave aardgas (want all electric is 50% van de totale oplossingscapaciteit). Geothermie heeft voor- en nadelen, en dat zijn we deels nog aan het ontdekken. Het is nog onbekend waar

die 50% precies in de bodem zit. Het is een economisch potentieel, niet een technisch potentieel. Met name in midden Nederland weten we niet waar de geschikte aardlagen zitten (want dat heeft geen mijnbouw historie). We hebben wel een grove inschatting. We doen nu onderzoek in 4 gebieden. De resultaten zijn er vanaf over 2 jaar en worden in de komende 4 jaar bekend. Er is nu al behoefte aan inpassing (incl. onzekerheid) en aan een RES 2.0. In 10 van de 33 gebieden is het potentieel heel duidelijk. De maatschappelijke weerstand is een zorg.

- Zorg voor de RES: de mate van detailniveau. Wat kan er in een halfjaar en waar zeg je dan ja op? Wij, insiders met verstand van zaken, hebben er al 5 jaar voor nodig gehad. En nu verwacht je dit proces van leken in een halfjaar? Inclusief begrip voor het proces en nut & noodzaak?
- Ruud: de oplossing kan zijn om dure opties (all electric) te laten liggen tot er over geothermie meer duidelijkheid is ...
- Stedin betreft de burger en andere stakeholders in de grote tracés, merendeels in de uitvoeringsfase. In de planfase is er altijd onvoorziene weerstand. Advies: betrek ons vroegtijdig bij de RES.
- Van het ACM mag voorinvesteren niet. Ze toetsen onze investeringsplannen. Die komen nu online met voor eenieder de mogelijkheid om zijn zienswijze in te dienen.
- Liandon krijgt zoveel potentiële leads waarvan niet duidelijk is of het wat wordt! Op sommige onderstations zijn er wel 10 plannen waarvan er hooguit 2 doorgaan. En dan zijn we 2 - 5 jaar verder. In Fryslan bijvoorbeeld is er maar plek voor 2 van de 5 boerenschuurdaken. We verwachten dat de RES wel een verbetering is. Want wat is er nodig? Zekerheid op planning, toestemming voor congestie, aansluitplicht, op tijd goed geprioriteerd met voldoende mankracht kunnen werken tegen fatsoenlijke prijzen, gedoogplicht, doorzettingsmacht, voorinvesteringsruimte, de overheid als strengere marktmeester.
- Beleidsadviseur RESsen werkt aan, en pleit voor, eenduidige taal bij het opstellen van de RES.
- Advies: er gebeurt heel veel in de maatschappij, faciliteer dat óók in het RES proces.
- Zorg: we redden de optelsom niet, en we redden het niet met de optelsom.
- Zorg: er is een incentive tot onderbieden. En laat het Rijk dan maar aanwijzen, de zwarte piet nemen. Er moet ook een bovenregionale opgave komen en een interregionaal proces. Met een prikkel/beloning voor wie overbiedt.
- Advies: laat de coöperaties aanschuiven bij de RES. Zij zijn aan het professionaliseren.
- In het klimaatakkoord ligt een streven dat 50% van nieuwe zon- en windprojecten lokaal eigendom moeten zijn.
- Kun je een bod doen zonder detail?
- Kun je het helemaal bottom up doen? Vanaf de wijk opbouwen?
- Niet met wind, wel met warmte?